21.

21. Ανθρώπινο κρανίο

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΑΣ 3600)
Προέλευση: σπήλαιο Αγριομερνός, Μεγάλο Σεϊτάνι Σάμου
Τελική Νεολιθική (4500–3300/3100 π.Χ.)
Οστό
Σωζόμενο κατά το ήμισυ.
Μέγιστες διαστάσεις 0,17 x 0,19.

Ανθρώπινο κρανίο σχεδόν ακέραιο κατά το αριστερό τμήμα του, που βρέθηκε στο σπήλαιο Αγριομερνός και αποτελεί τμήμα σχεδόν αδιατάρακτης ταφής κάτω από σταλαγμιτική επιφάνεια.

Σε απρόσιτη θέση στον πιο εσωτερικό θάλαμο του σπηλαίου εντοπίστηκε ένας ελάχιστα διαταραγμένος γυναικείος σκελετός, που είχε μείνει άταφος στο δάπεδο του σπηλαίου και τώρα είναι σκεπασμένος από στρώμα σταλαγμιτικού υλικού. Το σώμα βρίσκεται σε συνεσταλμένη θέση στην αριστερή πλευρά, απευθείας πάνω σε κοιλότητα του δαπέδου μπροστά από μια σειρά σταλαγμιτών, ενώ το κεφάλι ήταν ελαφρώς ανασηκωμένο καθώς ακουμπούσε σε κεκλιμένη επιφάνεια. Ο μετακρανιακός σκελετός, περιλαμβανομένου μέρους του κρανίου, είναι εντελώς «συμπαγοποιημένος» μέσα στο σταλαγμιτικό υλικό, διατηρώντας σχεδόν άθικτη την αρχική θέση του σώματος. Το μέρος του κρανίου που βρισκόταν υψηλότερα, στο κεκλιμένο επίπεδο, παρέμεινε εκτός του σταλαγμίτη. Σε αυτό το τμήμα, στο μετωπιαίο οστό, παρατηρήθηκαν ομάδες πολλαπλών διασταυρούμενων γραμμώσεων/χαράξεων και ένα ζευγάρι λεπτών ημιτελών διατρήσεων. Ωστόσο, η

21. Human skull

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΑΣ3600)
Provenance: Agriomernos Cave, Megalo Seitani, Samos
Final Neolithic (4500–3300/3100 BC)
Bone
Partially preserved.
Maximum dimensions 0.17 x 0.19.

The left side of an almost intact human skull was found in the Agriomernos Cave, part of a largely undisturbed female skeleton sealed beneath stalagmitic material. The body was unburied, on its left side and in a contracted position in front of a row of stalagmites on the floor in the innermost and inaccessible chamber of the cave. Lying within a natural depression on the floor, the head was slightly raised as it rested on the inclined surface. The postcranial skeleton, including part of the skull, was encased in stalagmitic material, preserving almost intact the original position of the body. Part of the skull was located higher up on the inclined surface, beyond the stalagmitic material. Groups of multiple striations and a pair of fine, partially complete perforations were observed on the frontal bone of this part of the skull.

Taking into acount that the remains were almost entirely undisturbed, and the fact that the marks were only found on bone protruding from the stalagmite, as well as the morphology of the scratches themselves, probably rules out ritual practices, such as the stripping of flesh from the skull of the deceased. It is most likely that the scratches and perforations were applied directly to the part of the skull which was exposed, long after the flesh had decom-

21.

σχεδόν αδιατάρακτη, in situ, θέση αυτής της «ταφής», το γεγονός ότι οι χαράξεις βρίσκονται μόνο στο ακάλυπτο τμήμα του προεξέχοντος οστού, ο ανατομικός συσχετισμός τους και η μορφολογία τους αποκλείουν την πιθανότητα σκόπιμης τελετουργικής επέμβασης (απογύμνωσης του οστού από τη σάρκα). Πιθανότατα, οι χαράξεις δημιουργήθηκαν απευθείας στο ξηρό οστό του προεξέχοντος τμήματος του κρανίου πολύ χρόνο μετά την αποσύνθεση της σάρκας και αφού ο υπόλοιπος σκελετός είχε ήδη καλυφθεί από τη σταλαγμιτική μάζα και μπορεί να έχουν διακοσμητικό ή αποτροπαϊκό χαρακτήρα.

Η απουσία οποιωνδήποτε σχετικών πολιτιστικών καταλοίπων στο περιβάλλον αυτών των σκελετικών καταλοίπων καθώς και η έλλειψη ραδιοχρονολόγησης μέχρι στιγμής, καθιστούν τη χρονολόγηση του ευρήματος αδύνατη, με ισχυρότερη υπόθεση τον νεολιθικό ορίζοντα.

Αδημοσίευτο.

Α.ΠΑΠ.

posed and the rest of the skeleton had been covered. The scratches and holes may have served a decorative or apotropaic purpose.

The fact that the skeleton was not associated with any cultural material, together with the lack of radiocarbon estimates, so far, makes dating the find impossible, with its placement during the Neolithic period being the most plausible.

Unpublished.

A.PAP.